

TÜRKBİLİK REVÜSÜ

REVUE DE TURCOLOGIE

Fondée à Paris

Par

RIZA NOUR

TOME III, LIVRE 2

Rüyâ	Nâmık Kemal - Riza Nur.
Hürriyet şîri	" " " "
Kendi şîrlerimden [5 tâne]	Riza Nur.
Türk aruzu Acem aruzu değil, millî Türk aruzudur	R. N.
Türk şîrinin Vâhidi kıyâsîsi mısradır	R. N.
Türk Şîrinin ritmik unsurları	R. N.
Fakı Ahmede dâir	R. N.
Opera ve opera-komikler üzerine	R. N.
Errata [Samsun la Delile ve Janetin düğünü]	R. N.
Karmen	R. N.
Özdemir nen Dolun	R. N.
Leblebici Horhor	R. N.
Hâtırat parçaları [işlerin iç yüzleri] - 1	R. N.
M. E. Blochet	R. N.
L'Afghanistan, par René Dallot	Joseph Castagné
Bay N. e	R. N.
Ziya Şâkire	R. N.
Vatan hâini arnaud Hüseyin Câhid	R. N.

1908. Notes de géographie et d'histoire d'Extrême-Orient, p. 346-366.

1909. Notes, fin, p. 71-130.

1910. Babylone dans les historiens chinois, p. 282-300, 350-364.

1924. Les Slaves sujets de Darius, p. 430-435.

1925-1962. La conquête des Etats nestoriens de l'Asie centrale par les Chiites. Les influences chrétiennes et bouddhiques dans le dogme islamique, p. 3-131.

Les sources de l'astronomie hindoue, p. 400-441.

1927-1928. Le nom des Turks, p. 190-208. (1)

1929-1930. Christianisme et mazdéisme chez les turks orientaux, p. 31-125.

La pensée grecque dans le mysticisme oriental. p. 288-326.

R. N.

RENÉ DOLLOT " L'AFGHANISTAN „

Histoire - Description - Moeurs et coutumes - Folklor - Fouilles - Préface de M. Abel Bonnard de l'académie française - Payot - Paris - 1937,

L'auteur, diplomate de carrière, ancien ministre de France à Caboul a voulu nous faire part des impressions recueillies au cours de son séjour de deux années dans ce lointain pays.

René Doltot nous fait revivre la glorieuse époque turko-mongole; il rappelle que l'Aphghanistan fut plusieurs fois conquis par les Turks, que s' étant convertis à

(1) Critique de l'Encyclopédie historique chinoise dite Ma-tonan-lin, faisant venir le nom de turk de Thour-ku, qui, d'après elle, signifierait « casque » et aurait été donné aux monts A-ti à cause de leur forme,

l'Islam après l'occupation de ce pays par les armées du Khalife en 871, une collaboration s'établit entre vainqueurs et vaincus; elle fut particulièrement heureuse sous les Ghaznévides et l'on vit la gloire militaire s'unir à la gloire littéraire. Les Afghans, écrit René Dollot, donnèrent à l'Islam, des savants et des docteurs dont l'oeuvre s'affirme encore aujourd'hui et s'impose à l'attention. Ce n'est pas sous émotion qu'on lira les belles pages consacrées à Mahmoud de Ghazni, à Gengis-Khan, à Tamerlan, à Baber, au grand Akbar. Malgré les vicissitudes du temps et de l'histoire, le souvenir de ces grands touraniens reste impérissable. René Dollot s'est plu à nous les rappeler.

Dans son ouvrage, M. René DOLLOT ne s'est pas contenté de réserver une large place à l'histoire du glorieux passé afghan, d'étaler devant nos yeux étonnés les moeurs, les chants, les coutumes de ce lointain pays, mais il nous fait partager avec lui sous des couleurs captivantes, les impressions recueillies au cours de ses deux années de séjour dans le pays afghan; il nous fait assister à des scènes de la vie locale et européenne, à des fêtes, des jeux, des réceptions, des commémorations, justifiant ainsi cette phrase que nous relevons dans sa préface : " Ce livre n'est pas un livre d'histoire; mais un tableau de l'Afghanistan . „ Et c'est ainsi que M. René DOLLOT nous fait visiter des villes mystérieuses, des sanctuaires autrefois célèbres, ensevelis sous la poussière des siècles; il nous transporte dans les plus célèbres sites bouddhiques de l'antiquité, s'efforçant de nous donner une idée de la place qu'occupait autrefois cet « âpre royaume soulevé par les montagnes entre l'Inde et la Perse », au carrefour des grandes routes qu'empruntèrent les envahisseurs de l'Inde. En un style impeccable, M.

René DOLLOT nous parle tour à tour des nomades et des sédentaires qui depuis des temps immémoriaux se partagent ce sol ingrat « qui ne suffit pas à les nourrir ».

L'auteur a glissé sur certains événements récents en raison de considérations politiques, mais il s'est préoccupé de la part prise par la France dans l'évolution de ce pays. Il a, notamment, rendu hommage aux travaux des savants français aussi bien dans le domaine linguistique que dans le domaine archéologique, laissant aux savants d'autres pays le soin de faire de même pour leurs nationaux.

L'ouvrage comprend 5 parties englobant 13 chapitres, avec conclusion et bibliographie, une carte et 19 gravures.

Dans la première partie, l'auteur nous conduit de l'Indus à l'Amou Daria, associant la description à l'histoire. Avec lui, nous visitons Caboul dont l'importance stratégique n'échappa pas aux grands conquérants modernes de l'Asie, à Tamerlan, à Baber, fondateur de l'empire des Grands Mongols et qui garde sa dépouille. C'est le Kadaman et le Kohistan, ancien royaume de Kapiça, Bamiyan et ses sanctuaires bouddhiques, Balkh et la Bactriane où l'on arrive après avoir franchi l'Hindou-Kouch.

Encore sous l'impression de cette merveilleuse randonnée, M. René DOLLOT nous ramène à Caboul pour, de là, nous conduire à Ghazni, jadis place forte et foyer de civilisation auquel se trouvent associés les noms de Mahmoud le Ghaznévide, grand conquérant de l'Inde et de l'immortel Firdousi. Et nous voici à Kandahar, la ville historique, éternellement disputée entre l'Inde et la Perse, enjeu le plus souvent de rivalités princières d'où partirent les conquérants de la Perse et les libérateurs de l'Afghanistan, mais qui vit aussi dans ses murs les troupes britanniques aux temps des guerres anglo-afghanes.

Dans la troisième partie, M. René DOLLOT examine la vie sociale et dans la quatrième - les coutumes, la vie religieuse, les antiques croyances.

Enfin dans le dernier chapitre, consacré à la vie intellectuelle, l'auteur nous fait connaître les langues parlées en Afghanistan, sa littérature avec ses poèmes et ses chants afghans, révélés pour la première fois, il y a une cinquantaine d'années, par J. Darmesteter. L'oeuvre française en Afghanistan, mission archéologique et mission universitaire terminent ce bel ouvrage.

Joseph Castagné

BAY N.e

Bay Yunus Nâdinin oğlu olan Bay Nâdir Nâdi bir N. altına saklanarak bana çirkin ve çok terbiyesizce saldırmışdı. Kendini gizli tutmak isteyenler, maske takanlar, müstear ad kullananlar hırsızlar, dolandırıcılar ve emsâlidir. Çünkü yaptıkları iş kötüdür. Nâmus ve şerefi olanlar kendini gizlemez. Kendisine bu Revünün 7 inci numerosunda lâzım gelen cevâbı vermişdim. Adımın kâmusu geçdigine köpüren, benim bu devlete hizmetler etdigimin yalan oldugunu söyleyen bu çocuga « Cumhuriyet gazetesinde bana bir sütun açınız, orada yazayım, siz de yazın, hakikatlar anlaşılsın; munâkaşaya hazırım » dedim. Bir yıl oldu hâlâ bir sütun açmadılar. Ben unu merdlige dâvet etdim. Gelmedi. Yazdığı yazıya imzâsını atamayan, kendini cürüm, cinâyet sâhibleri gibi saklayan adamdan ne umulur ? !.. Larousse-un bahs etdiği o pâdişahlığı ilgâ ve Türkiyede layıklığı kuran takririmin bu sefer ikinci

4—Sezürler aslındaki yerlerinde olmalı.

5—Musiki notasında biraz durma varsa bu bir kelimenin bedenine gelmeyüb iki kelime arasına gelmelidir. Partisiyondaki durma, mola işâreti buna rehberlik eder.

6—Musikîde bir kelime veyâ bir cümle bâzan tekrar edilir. Bu halde unlara mukabil aynı aded hecelerde türkce kelime ve cümleler koymalıdır.

7—Çok sesle ve uzun bir zaman uzatılan notalara “a,o,u,, imla harfli hece koymak muvâfıktır. Esire çok uzatılamaz. En çok uzatmaga müsâid olan “ a „ dır.

8—Türkeede bence sarfî aksan yokdur.Mevcud aksan tekellümü olub söyleyiş tarzına göre yerini deyişdirir ve ekseriya kelime sonundadır. Bu sebeble bu tercümelerde aksanın pek ehemmiyeti yokdur. Türkcenin aksan meselesi henüz hal edilememiştir.

9—Türk vezninde uzun kısa hece olmadıgından bu cihete de dikkata lüzum yokdur. Ancak kısa notalarda medli arabca kelime kullanmamaga dikkat etmelidir.

10 - Sâid(ascendant) ve nâzil(descendant)nota tercümeye têsir etmez.

R. N.

ERRATA

(Samsun la Delile, Janetin Düğünü için)

Samsun ile Delile, keza Janetin Düğünü basılırken mürettib yanlışları olmuşdur. Bir de başka yanlışlar var. Bunları burda düzeltiyorum.

Samsun ile Delilede :

Bestekârın adı Saen degil Sans talaffuz edilir.

Sahife	Satır	Yanlış	Doğru
7	8	modasında	sevdâsında
9	12	inceleşmiş	incelmiş
10	9	(netekim yazacağım)	kelimeleri tay olunacaktır.
12	20	“ tabiidir „ kelimesinden sôraya bu cümle ilâve olunacaktır :(Eger aruzlu bir vezin bestelenirken una uyarak beste yapılabilirse o başka .) .	
14	13	üncü satırın sonuna şu cümleler ilâve olunacak : Bu hâl mısra ortasında da olur. Tercüme edilecek bir şîrin veznini bulmak eger şîr besteli ise notasına, ye par- (tisiyonuna murâcaatla pek kolay olur.) .	
21	14	üncü satırın sonuna şu ilâve edilecektir : (Kılık eski türkcede kılmak masdarından iş demektir. Halbuki bizde kılık kıyâfet terkibi hâlinde elan kıyâfet mânasına kullanılmaktadır,) .	
26	1	ulu	ey hak
26	6	yenildi il	il yenildi (1)
26	8	ölsün il	il ölsün
26	13	niyaza	secdeye
28	10	ah, bunlar	eyvah ! Hep
28	13	var sâde göz yaşı	milletin yok başı
		ve milletin başı	var sade göz yaşı
28	16	kudretini	lutfunu siz
28	19	rahman bize	bize tanrı
29	3	sizlerde	o sizde
30	9	ô !	müstakıl bir satır olacaktır.
30	11	ah	„ „ „ „
30	15	yehovamız	yehova(1) bak
33	2	var ök,gazeb yelde	gazeb, ök var yelde
34	9	zincir kopsun	kır zinciri

37	3	ne bu ? köleler	ne bu? köle vurmuş
		vurmuş...	Ebimeleki
»	6	dag, dere	dere, dag
38	12	Samsun kumanda-	kalkan kökremiş bir ordu
		sında ilh...	Samsun ediyor kumanda;
			Yakdı, yıkdı,basdı, vurdu.
			Hâla yürüyor bu anda !)
»	17	faydasızdır	fayda yokdur
40	1	leke ilh...	Aşk leke sürsün adıda,
44	1	ben gönlümün ilh..	Gönlüm tahtine sultanın
44	3	amma aşkı...	Ah, fakat aşk haberini
»	15	çağırın şu...	şu çağırın tatlı sese
45	10	güzel yüzünü....	Güzel yüzü tez ört,döndür
48	4	bitmez	yetmez
49	16	güzelim amma	Hoşum, boş amma,
		boş, gönül hırçın	Gönlüm pek hırçın.
50	3	e, ümid eden	Uman sevgiden.
54	13	korkmayınız	Hiç korkmayın
57	8	azdı,	Hep bitirdi sizi !
59	17	fakat	Ah, sen
60	1	evet önce zâten...	Yâ... Zâten önceden...
»	17	...	Samsunu yenecek göz
			yaşım, ah, vahım!
63	21	Istemedim...	gelmezdim , fakat ah ,
			şürüklendim geldim...
64	13	ey sevgilim!...	Ey sen ! sevgim ! söyle
			neden,
65	9	Allahın...	...Tanrı has..
66	1	itdimdi seni intihab	Ben seni etdim intihab!
66	8	puselerine kandıkca	Pusene ben kandıkca,
»	14	Bir yüce...	yüce bir...
76	19	erpuşile,	öpüşile
69	8	severim seni	Severim seni delîle !

«	12	lâkin	Yok !... Yok, hayır...
«	18	Kudretile bini Allah	Bak beni o kâdir allah
71	1	Kalbimde saklı olan sır,	Bende saklı olan o sır
«	7	gayretin boşdur nâfile	Gayretin boş,yok nâfile.
«	12	deyince faş eyle	Deyince : “sır söyle,,
72	3	geçdi	Rabbim
73	1	bırak beni	Beni bırak !
79	8	Kardeşler !...	Millet! şu....
81	18	bakşanal	Bakanal
82	14	içelim, seninle	Haydi!Al, içelim Samsun!
		Samsun !	
83	16	bir hatırla	hatırla bir, o günü,
«	17	etdigimiz düğünü	Etdigimiz o düğünü !
84	14	sozüge	Sözüne
«	15	sana	ona
«	20	onun tatlıdi her ânı,	Pek tatlıdır her bir ânı,
85	2	yehuda	Yehovan
85	4	bu dua	o duan
85	11	fursat verme, ey	Yok, fursat verme,
		yehova!	Yehova!
87	8	Ey yeri,göğü yaradan,	Ey,Hak!Dünyayı yaradan.
87	9	ölüsü	ulusu
88	12	gizledigin	gizledign
91	16	kuwet verdin de	Kuwet verdin, şu
		kolumuz	kolumuz,

**

Janetin Düğününde :

1		Farer	karre
8	13	oh, yalnızım..,	Oh, oh yalnızım kendi...
10	6	şaşırmış	Göz açmış...
10	7	kalkub yataktan	Yatagımdan tez endim,
10	17	bu satırdan sôra	şu iki mısra ilâve edilecek;

Gıdelim Janet!

Evet!

- 11 18 Bu eserdeki bütün (nâhiyecî) ler (noter) yapıla-
caktır, ve mısraa iki hece daha ilâvesi lâzımdır.
- 13 8 ...iderim! Yolda... ...iderim! Amma yolda...
- 27 5 Margo sert bir dilbaz O değil sert dilbaz,
- 27 6 değil,... Hem de derdi...
- 29 14 gelemedi geldimdi
- 31 21 Öfkeli gibisin, yâhu Öfken vavrış gibi yâhu!
- 32 20 ko tü!
- 37 12 imzâmı imzâyı
- 51 9 Azîzem, Vah, senin hiç... ..
- 56 13 giderken giyerken
- 57 2 Saraya dönsün, uyuyor Sarya dönsün yuvamız!
- 57 3 Amma sessiz sessiz, Uyuyor, ha, sessiz
- 57 4 uyuyor! Yapınız!
- 57 27 perdeler korur... Korur perdeler...
- 59 13 Amma, abla! Aman, abla!
- 61 hâşiye bu şarkı bu bülbül şarkısı
- 61 hâşiye bubêpine Aubêpine
- 63 12 göz göz ucîle
- 63 14 üzerine içine
- 63 24 lâkin gün doğdu hah; Hah, gün doğdu, işte
- 69 21 Sevincden iç hoplar, [Sevincden hep içim
oynar. hoplar.
- 75 6 ... bu benim... Ey halk! Benim bu karım!
- 77 2 bildimdi. ilh Bildim ordeydi, o yavrum ah!
- 77 21 senin o... Senindir...
- 78 2 Janet! Canım sevgilim A, Janet! Gel sevgilim!
- 78 3 üçüncü satırından sôra şu beyit ilâve edilecek :
Bu aşkı korur rabbim.
Sevelim! Sevelim dâim!

R. N.